

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie

LOL.410.005.04.2017
P/17/048

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie
ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn
T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30
lol@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/048 – Utrzymanie i eksploatacja sieci wodociągowych w miastach
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Janusz Dobek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/60/2017 z dnia 16.05.2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Łławskie Wodociągi Sp. z o.o. w Łławie (dalej „Spółka” lub „Łławskie Wodociągi”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jerzy Biereg, Prezes Zarządu. (dowód: akta kontroli str. 2-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Ocenę pozytywną uzasadniają:

- przygotowanie organizacyjne do zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz poboru wody podziemnej, poprzez uzyskanie przez Spółkę w tym zakresie wymaganych zezwoleń stosownych organów, jak również zabezpieczenie infrastruktury technicznej, zapewniającej pobór i dystrybucję wody oraz opracowanie zasad dostarczania wody,
- planowanie głównych zamierzeń inwestycyjnych podejmowanie działań w celu ograniczenia strat wody, a także prowadzenie monitoringu sieci wodociągowej, której znaczna część wykonana została nawet kilkadziesiąt lat temu,
- zapewnienie powszechnego dostępu do sieci wodociągowej oraz prowadzenie monitoringu kontrolnego i przeglądowego w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody do spożycia przez ludzi,
- prawidłowe ustalenie stawek opłat za wodę wodociągową, uwzględniających wszystkie wymagane elementy oraz właściwą strukturę i rodzaj taryf, jak również terminowe przekazanie wniosków w tej sprawie do weryfikacji przez Burmistrza i ogłoszenie stawek za wodę uchwalonych przez Radę Miasta Łława.

Do stwierdzonych nieprawidłowości należały:

- niezrealizowanie w pełni postanowień uchwały Rady Miejskiej w Łławie w sprawie Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych Spółki na lata 2014-2018 – spośród czterech zadań ujętych do realizacji w latach 2014-2017 nie wykonano trzech,
- niedopełnienie wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi² (dalej „rjws”), poprzez niewykonywanie każdorazowo badań jakości wody w sytuacji

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna lub ocenę opisową.

² Dz. U. z 2015 r. poz. 1989.

występowania awarii sieci wodociągowej, jak również nieinformowanie właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego oraz Burmistrza miasta Łławy o zaplanowanych i podjętych działaniach w celu wyeliminowania ww. awarii,

- nieokreślenie w „Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków” (dalej „Regulamin”) trybu zawierania umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, jak również nieegzekwowanie od zainteresowanych stron złożenia wniosku o ich zawarcie, co było niezgodne z przepisami art. 19 ust. 2 pkt 2 i art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków³ (dalej „uzzw”),
- nieprzeprowadzanie, wbrew wymogom określonym w art. 62 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁴ (dalej „Prawo budowlane”), kontroli okresowych stanu technicznego pięciu obiektów budowlanych, wykorzystywanych przez Dział Sieci Wodociągowej oraz nieprowadzenie dla nich, do 2016 r., książek obiektu budowlanego, czym naruszono dyspozycję art. 64 ust. 1 ww. ustawy,
- niewywiązanie się z obowiązku, określonego w pozwoleniu wodnoprawnym Starosty Łławskiego⁵, prowadzenia pomiarów zwierciadła wody w studniach głębinowych ujmujących wodę.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zapewnienie powszechnego dostępu do sieci wodociągowej.

1.1. Przygotowanie formalno-prawne do realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę

Opis stanu faktycznego

1.1.1. Spółka założona została przez Gminę Miejską Łława w dniu 18 maja 2010 r., po przekształceniu Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Łławie. Jako przedmiot jej działalności określono m.in.: pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, jak również wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych i ciepłych⁶.

(dowód: akta kontroli str. 2-20)

1.1.2. W celu prowadzenia działalności statutowej Spółka dysponowała infrastrukturą wodociągowo-kanalizacyjną na podstawie umowy dzierżawy nieruchomości komunalnych w Łławie, zawartej w dniu 31 grudnia 2012 r. z Gminą Miejską Łława. Przedmiotem umowy obowiązującej od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2017 r. były: grunty zabudowane o powierzchni łącznej 26,0144 ha⁷ oraz sieć kanalizacji sanitarnej i wodociągowej z przyłączami. Z tytułu umowy zobowiązano dzierżawcę do: opłacania czynszu dzierżawnego w 2013 r. w wysokości 1.500 tys. zł brutto (płatny w terminie do 30 dnia każdego miesiąca w kwocie po 125 tys. zł⁸); uiszczania podatku od nieruchomości; bieżącej konserwacji mienia; informowania Wydzierżawiającego niezwłocznie o awariach i szkodach w sposób zwyczajowo przyjęty oraz ubezpieczenia mienia. Dopuszczono

³ Dz.U.2017.poz. 328.

⁴ Dz.U. z 2016 r. poz. 290 ze zm.

⁵ Decyzja administracyjna z dnia 28 grudnia 2010 r.

⁶ Kapitał zakładowy Spółki wyniósł 2710 tys. zł, a wszystkie udziały należały do Gminy Miejskiej Łława.

⁷ Zabudowane m.in. budynkami: przepompowni, agregatu prądotwórczego, magazynu materiałów łatwopalnych, stacji trafo, administracji z kotłownią, gospodarczym (wiata), technologicznym, mieszkalnym, maszynowni, filtrowni, wielofunkcyjnym SUW, zbiornikiem wody pitnej, odstojnikiem popłuczyn, zbiornikiem ścieków.,

⁸ W kolejnych latach czynsz dzierżawny miał być ustalany na koniec każdego roku kalendarzowego, bez względu na bieżące zmiany przedmiotu umowy (oddaniem do eksploatacji nowych urządzeń czy likwidacji wyeksploatowanych).

możliwość przedłużenia umowy na podstawie pisemnego zgłoszenia dzierżawcy, w terminie 3 miesięcy przed upływem terminu jej wygaśnięcia.

(dowód: akta kontroli str. 21-41)

1.1.3. Spółka prowadziła działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę na podstawie decyzji wydanej przez Burmistrza Miasta Ławy w dniu 27 marca 2002 r.⁹. Zezwolenie w tej sprawie spełniało warunki określone w art. 18 uzwz i zawierało w szczególności: datę podjęcia działalności; przedmiot i obszar działalności; wymagania w zakresie jakości usług wodociągowo-kanalizacyjnych; warunki, zakres i tryb kontroli realizacji zezwolenia i przestrzegania regulaminu dostarczania wody; warunki wprowadzania ograniczeń dostarczania wody w przypadku wystąpienia jej niedoboru; zobowiązanie do prowadzenia racjonalnej gospodarki w zakresie działalności objętej zezwoleniem, jak również warunki cofnięcia zezwolenia (w tym warunki dotyczące okoliczności, w których zezwolenie może być cofnięte bez odszkodowania).

(dowód: akta kontroli str. 42-49)

1.1.4. Ławskie Wodociągi prowadziły pobór wód podziemnych na podstawie pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Starostę Ławskiego. Decyzją z dnia 28.12.2010 r. udzielono pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w ilości 490m³/h i 7200m³/d, na okres 10 lat, tj. od 01.01.2011 r. do 01.01.2020 r. Objęto nim sześć studni ujmujących trzeciorzędową warstwę wodonośną i dwóch studni ujmujących czwartorzędową warstwę wodonośną. Wyznaczono przy tym punkt pomiaru ilości pobieranej wody surowej (na wodomierzu zamontowanym w stacji uzdatniania wody na wejściu rurociągu wody surowej – jeden raz na dobę) oraz jej jakości (na kurku pobierczym przed filtrami na stacji uzdatniania wody – raz na rok).

Zobowiązano jednocześnie Spółkę do: prowadzenia okresowych obserwacji wydajności eksploatowanych studni; prowadzenia raz na kwartał pomiarów zwierciadła wody w studniach; prowadzenia ksiąg eksploatacji studni głębinowych; ewidencjonowania wyników pomiarów ilości pobieranej wody; prowadzenia pomiarów jakości wody podawanej do sieci, jak również utrzymania urządzeń służących do poboru i uzdatniania wody podziemnej oraz oczyszczania i odprowadzania wód popłucznych w dobrym stanie technicznym i sanitarnym.

(dowód: akta kontroli str. 50-53)

1.1.5. Dla studni wierconych, z których dokonywano poboru wody, Starosta Ławski ustanowił¹⁰ strefy ochronne obejmujące wyłącznie teren ochrony bezpośredniej, w obrębie ośmiu działek stanowiących własność Gminy Miejskiej Ława i Spółki, jak również osoby fizycznej (w dzierżawie), których powierzchnia wynosiła od 0,0035 ha do 6,8878 ha. Powierzchnia ta obejmowała grunty orne, łąki, lasy i pastwiska oraz tereny przemysłowe. Właściciela ujęcia wody podziemnej zobowiązano do ogrodzenia w sposób trwały terenu ochrony bezpośredniej i umieszczenia na ogrodzeniu tablic informacyjnych o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych. Ponadto, zobowiązano również do: użytkowania gruntów na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody podziemnej tylko do celów związanych z eksploatacją ujęcia wody, odprowadzania wód opadowych w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody, zagospodarowania terenu zielenią, odprowadzania poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody oraz ograniczenia

⁹Wydanie decyzji poprzedzała uchwała nr 104/2002 z dnia 25 marca 2002 r., w której Zarząd Miasta Ławy zezwolił Spółce na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków. Uchwała weszła w życie z dniem podjęcia. Nie wydawano promesy poprzedzającej tę decyzję.

¹⁰ Decyzja z dnia 09.05.2003 r. wydana z upoważnienia Starosty przez Dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Ławie.

do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody. Nie określono zasięgu stref ochrony bezpośredniej. W uzasadnieniu decyzji podano, że uwzględniając warunki geologiczne i hydrogeologiczne w rejonie ujęcia, jak również obliczenia dotyczące oceny zagrożeń eksploatowanych warstw strefę ochronną można ograniczyć tylko do terenów ochrony bezpośredniej.

(dowód: akta kontroli str. 54-69)

1.2. Przygotowanie organizacyjne i finansowe do realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę

1.2.1. W celu zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia ławskie Wodociągi wykorzystywały ujęcia studzienne wody podziemnej, zlokalizowane w południowo-zachodniej części miasta. W jego rejonie do eksploatacji ujmowane są dwa poziomy wodonośne: czwartorzędowy i trzeciorzędowy. Podstawowymi elementami zarządzanej sieci wodociągowej¹¹ są: Stacja Uzdatniania Wody (wyposażona w osiem filtrów ciśnieniowych, cztery filtry pospieszne i trzy odstożniki wód popłucznych), sześć pompowni oraz dwa zbiorniki, o pojemności 1500 m³, każdy do gromadzenia wody i wyrównywania ciśnienia w sieci.

(dowód: akta kontroli str. 70-74)

1.2.2. Zasady prowadzenia przez Spółkę i korzystania z usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi za pomocą urządzeń wodociągowych i beczkowozów oraz zbiorowego odprowadzania ścieków realizowanych za pomocą urządzeń kanalizacyjnych i stacji zlewczych na terenie miasta ława określone zostały w „Regulaminie”¹². Zgodnie z art. 19 ust. 2 uzw określono w nim prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług¹³, poza trybem zawierania umów z odbiorcami usług, określonym w pkt. 2 ww. przepisu.

(dowód: akta kontroli str. 75-97)

1.2.3. W badanym okresie liczba umów o zaopatrzenie w wodę, zawartych przez ławskie Wodociągi z jej odbiorcami, wzrosła o 174, tj. z 4.429 (wg stanu na 31 grudnia 2015 r.) do 4.603 na koniec I kw. 2017 r. Wzrosła jednocześnie o 14 (z 349 do 363) liczba umów zawartych w tym okresie z właścicielami lub zarządzającymi nieruchomościami, natomiast liczba umów zawartych indywidualnie z właścicielami lokali w budynkach wielolokalowych była stała i wyniosła 105. Na podstawie losowo wybranych do kontroli NIK umów (po pięć z każdego roku badanego okresu) stwierdzono, że w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawarto postanowienia wymagane art. 6 ut. 3 uzw¹⁴.

¹¹ Długość przewodów wodociągowych rozdzielczych wynosiła: 87,2 km na koniec 2015 r. i 88,77 km na koniec 2016 r. i I kw. 2017 r.

¹² Uchwała nr XLIII/436/2005 Rady Miejskiej w Ławie z dnia 17 listopada 2005 r.

¹³ Należały do nich w szczególności: minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków; szczegółowe warunki zawierania umów z odbiorcami usług; sposób rozliczeń w oparciu o ceny i stawki opłat ustalone w taryfach; warunki przyłączania do sieci; techniczne warunki określające możliwości dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych; sposób dokonywania odbioru przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne wykonanego przyłącza; sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody i wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków; standardy obsługi odbiorców usług, a w szczególności sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody i odprowadzaniu ścieków oraz warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe.

¹⁴ Dotyczyły w szczególności: ilości i jakości świadczonych usług wodociągowych lub kanalizacyjnych oraz warunków ich świadczenia; sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń; prawi obowiązków stron umowy; warunków usuwania awarii przyłączy wodociągowych lub przyłączy kanalizacyjnych będących w posiadaniu odbiorcy usług; procedur i warunków kontroli urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych; ustaleń zawartych w zezwoleniu, o których mowa w art. 18; okresu obowiązywania umowy oraz odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, w tym warunków wypowiedzenia.

W badanym okresie nie wystąpiły przypadki odmówienia zawarcia umowy w powyższym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 98-99)

1.2.4. Spółka nie prowadzi ewidencji nieruchomości przyłączonych w mieście Łława do sieci wodociągowej. Z udzielonych wyjaśnień Prezesa Spółki wynikało, że nie ma prawnego obowiązku prowadzenia takiej ewidencji, a jej posiadanie nie jest konieczne do prowadzenia w sposób prawidłowy działalności z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Łławskie Wodociągi opracowały mapę sytuacyjną (w skali 1:5000), na której oznaczono: sieć wodociągową na terenie miasta Łława stanowiącą własność Łławskich Wodociągów (wraz z przyłączami), Urzędu Miasta Łławy (czynną i nieczynną) oraz własność innych właścicieli, jak również budynki położone na terenie miasta Łławy i granice poszczególnych działek. Według tej ewidencji:

- sieć wodociągowa obejmuje tereny zabudowane na obszarze całego miasta Łławy,
- w części obejmującej obszar terenów niezabudowanych oznaczona jest sieć innych właścicieli,
- w części obejmującej tereny niezabudowane nie występuje żadna sieć wodociągowa. Tereny te objęte są „Kierunkami zagospodarowania przestrzennego – sieć wodociągowa i kanalizacyjna” – ujętymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Łława.

W udzielonych wyjaśnieniach Prezes stwierdził, że „Spółka umożliwia korzystanie ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę wszystkim mieszkańcom miasta Łławy. Dotyczy to zarówno już podłączonych do sieci miejskiej, jak również tych, którym na bieżąco stwarza się takie możliwości, poprzez wykonywanie nowych odcinków sieci, w ramach wieloletnich planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych. Jesteśmy gotowi do realizacji tych zadań w ramach kierunków rozwoju Gminy Łława, w zgodzie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego”.

(dowód: akta kontroli str. 100-106)

1.2.5. W latach 2015-2017 (I kw.) Spółka opracowała i przedstawiła, w celu podjęcia uchwał przez Radę Miejską w Łławie, dwa projekty wieloletnich planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych¹⁵. Uchwalone przez Radę Miejską plany¹⁶ spełniały wymagania określone w art. 21 ust. 1 uzw oraz warunki określone w art. 21 ust. 3 uzw. Zawierały w szczególności: planowany zakres usług wodociągowo-kanalizacyjnych, przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne w kolejnych latach oraz racjonalizujące zużycie wody, nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach i sposoby finansowania planowanych inwestycji. Zadania objęte planami były zgodne z kierunkami rozwoju określonymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łławy i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Burmistrz nie zgłaszał uwag do projektów tych planów. I tak:

a/ spośród 33 zadań ujętych w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych Spółki na lata 2014-2018, pięć dotyczyło urządzeń wodociągowych (łączy koszt ich realizacji ze środków Spółki to 283 tys. zł). Były to w szczególności:

¹⁵ Spółka nie posiadała wniosku dot. Planu na lata 2014-2018, natomiast wniosek w sprawie planu na lata 2017-2018 złożono do Urzędu w dniu 20.03.2017 r.

¹⁶Uchwała Nr XLIV/439/13 z dnia 27.11.2013 r. i Nr XXXVIII/327/2017 z dnia 27.03.2017 r.

- Trzy zadania, których rozpoczęcie i zakończenie zaplanowano na 2014 r., tj. wymiana złożeń w filtrach SUW, remont hydroforni w ul. Wiejskiej i przebudowa sieci wodociągowej w ul. 1 Maja i Sobieskiego (koszt ich realizacji to 143 tys. zł). Zrealizowano jedno zadanie (przebudowa sieci), wydatkując 15 tys. zł.
- Jedno zadanie w ramach przebudowy SUW – odłączenie wieży ciśnień (koszt 60 tys. zł), którego rozpoczęcie i zakończenie zaplanowano na 2015 r. Zadanie nie zostało zrealizowane.
- Jedno zadanie – wymiana pomp głębinowych w studniach (koszt 80 tys. zł), którego rozpoczęcie i zakończenie zaplanowano na 2018 r. (koszt 80 tys. zł).

b/ spośród 24 zadań ujętych w Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych Spółki na lata 2017-2018, w dziale sieci wodociągowe określono realizację pięciu zadań na terenie miasta Ława (o łącznej wartości 149 tys. zł, finansowanych ze środków własnych), tj. czterech zadań do realizacji w 2017 r., a wśród nich: spięcie sieci wodociągowej w ul. Ziemowita i ul. Dobrawy; modernizację sieci wodociągowej w ul. Królowej Jadwigi i w ul. Wyszyńskiego; budowę sieci wodociągowej w ul. Żwirowej i przedłużenie sieci wodociągowej w ul. Piaskowej) o łącznej wartości 109 tys. zł oraz jednego zadania w 2018 r. (budowę sieci wodociągowej do terenów przemysłowych o wartości 40 tys. zł). Według stanu na 30.03.2017 r. zadania nie zostały zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 107-117)

1.2.6. W badanym okresie Spółka nie była kontrolowana przez Burmistrza w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem, jak również przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska w zakresie przestrzegania warunków pozwolenia wodnoprawnego.

Raz w miesiącu, przed sesją Rady Miasta, przesyłana była drogą mailową z biura Rady Miasta wiadomość o podanie przez Ławskie Wodociągi informacji na temat działalności międzysesyjnej Spółki. Odpowiedź przekazywana była drogą mailową. Raz w roku przekazywane jest na posiedzenie Komisji Rozwoju Gospodarczego Budżetu i Finansów sprawozdanie z działalności Spółki, a w nim m.in. prezentacja Spółki, analiza sytuacji finansowej w danym roku w porównaniu do roku poprzedniego oraz plan na rok następny. Raz w roku odbywa się Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników, zatwierdzające sprawozdanie finansowe Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 118)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. „Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków” nie określał trybu zawierania umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, co naruszało normę art. 19 ust. 2 pkt 2 uzw. Nie sprecyzowano warunków jakie muszą być spełnione, aby umowę taką zawrzeć oraz jakie dokumenty niezbędne są do jej zawarcia.

Z wyjaśnień Prezesa Spółki wynikało, że w Regulaminie nie ma zapisów dotyczących wymogu złożenia wniosku o zawarcie umowy, ponieważ Spółka stoi na stanowisku, że wola zawarcia umowy o dostarczenie wody lub odprowadzenie ścieków może być wyrażona w dowolnej formie, także przez czynności dorozumiane, a umowa na dostarczenie wody i odprowadzanie ścieków zawierana jest dokładnie w tym samym czasie, co składany by był pisemny wniosek o zawarcie takiej umowy.

W trakcie kontroli NIK (02.06.2017 r.) Spółka przedłożyła zmieniony „Projekt Regulaminu na dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków”, określając w nim

m.in. wymóg pisemnego składania wniosku o zawarcie umowy na dostarczenie wody i odprowadzanie ścieków.

- Umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków Spółka zawarła nie egzekwując od zainteresowanych stron złożenia wniosku o jej zawarcie, czym naruszono dyspozycję art. 6 ust. 2 uzw.

Z wyjaśnień Prezesa Zarządu Spółki wynikało, że podstawą zawarcia umowy były dokumenty potwierdzające tytuł prawny do korzystania z nieruchomości oraz dokumenty potwierdzające, że nieruchomość została przyłączona do sieci. Dotyczyło to wszystkich podmiotów, z którymi do dnia 1 czerwca 2017 r. zawarto umowy na dostarczenie wody i odprowadzanie ścieków. Odstąpiono natomiast od wymogu złożenia wniosków z uwagi na fakt, że brak było takiego obowiązku w Regulaminie dostarczenia wody i odprowadzania ścieków.

- Nie zrealizowano w pełni uchwały Rady Miejskiej w Łławie w sprawie Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych Spółki na lata 2014-2018. Nie wykonano dwóch zadań ujętych do realizacji w 2014 r., tj. wymiany złoża w filtrach SUW oraz remontu hydroforni w ul. Wiejskiej, jak również w 2015 r. nie przebudowano SUW (nie odłączono wieży ciśnień).

W sprawie tej Prezes Spółki wyjaśnił, że:

- przed rozpoczęciem zadania „Wymiana złoża w stacji SUW” zlecono wykonanie badań dotyczących prawidłowej pracy SUW. Badania wykazały, że potrzebne jest jedynie wzruszenie warstwy filtrującej (złoża) bez konieczności jej wymiany, aby złoża filtracyjne zaczęły pracować prawidłowo,
- nie wykonano remontu hydroforni w ul. Wiejskiej, ponieważ wystarczyło przenieść zestaw hydroforowy z nieczynnej hydroforni na ul. Ostródzkiej,
- przebudowa stacji SUW miała polegać na odłączeniu z systemu zaopatrzenia w wodę wieży ciśnień, jako zbiornika buforowego, zabezpieczającego sieć wodociagową przed nagłymi uderzeniami hydraulicznymi. W związku z zakupieniem i zainstalowaniem falowników wraz ze sterowaniem na każdej pompie w Stacji pomp II stopnia, wyłączenie wieży ciśnień stało się zbędne.

Z powyższych wyjaśnień wynika, że przed opracowaniem planu nie przeprowadzono rzetelnej analizy zasadności oraz sposobu realizacji zaplanowanych inwestycji, z których można było w konsekwencji zrezygnować, wykonując inne działania.

- Spółka nie realizowała w badanym okresie obowiązku prowadzenia, raz na kwartał pomiarów zwierciadła wody w studniach głębinowych ujmujących wodę (nie dokonano żadnych takich pomiarów) pomimo, że wynikał on z pozwolenia wodnoprawnego Starosty Łławskiego.

Według wyjaśnień Prezesa Spółki, nie ma technicznych możliwości dokonywania tych pomiarów ze względu na zastosowane połączenia kołnierzone. Stwierdził on, że „zainstalowane w studniach pompy głębinowe wyposażone są w zawory zwrotne uniemożliwiające wpuszczenie sondy pomiarowej do rurociągu tłocznego. Częsta ingerencja w ujęcie wody podziemnej, w związku z częstym badaniem lustra wody, mogłaby spowodować jego skażenie, dlatego Spółka zdecydowała się na hermetyzację studni”.

(dowód: akta kontroli str. 119-125, 75-97 i 101-103)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Niezawodność dostarczania wody w wystarczającej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem

2.1. Kontrole i monitoring pracy sieci wodociągowej

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. W strukturze materiałowej sieci wodociągowej zarządzanej przez ławskie Wodociągi, o łącznej długości 88,77 km¹⁷, dominowały rury z żeliwa szarego (46,9%), a następnie: z PE (22,14%), PCV (16,23%), stalowe (2,3%) i inne (1,21%). Natomiast w strukturze wiekowej przeważały rury mające ponad 80 lat (26,1%), następnie: do 20 lat (25,6%), od 41 do 50 lat (22,8%), od 21 do 30 lat (10,7%), od 31 do 40 lat (9,0%), od 51 do 60 lat (4,4%) i od 61 do 70 (1,4%).

(dowód: akta kontroli str. 126)

2.1.2. W badanym okresie sieć wodociągowa nie była poddawana kontrolom okresowym stanu technicznego. Dział Sieci Wodociągowej Spółki wykorzystywał do swojej działalności 9 obiektów budowlanych. Były to: budynek wielofunkcyjny stacji SUW; budynek biurowo-warsztatowy; pompownia II stopnia wody (obejmowała budynek i dwa zbiorniki wody), wieża ciśnień, budynek hydroforni, magazyn, pomieszczenie elektryka-brygadzysty (tzw. szopka), garaż nr 1 i garaż nr 2. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji¹⁸, dla wszystkich tych obiektów prowadzono na dzień kontroli NIK książki obiektu budowlanego. W badanym okresie cztery z ww. obiektów poddano kontroli okresowej rocznej, o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego i okresowej, przeprowadzanej przynajmniej raz na pięć lat, o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy. Wykazały one należyty stan techniczny obiektów, zapewniający ich sprawność techniczną i umożliwiającą ich dalsze bezpieczne użytkowanie.

(dowód: akta kontroli str. 127-131)

2.1.3. Spółka prowadziła automatyczny monitoring sieci wodociągowej od 2016 r. Pomiary ciśnienia wody w sieci, natężenia przepływu wody w sieci oraz szczelności przewodów (kontrola wycieków) prowadzone były w 13 miejscach sieci¹⁹, co dwie godziny. Wykazały one w tym okresie zbyt niskie ciśnienie wody w sześciu punktach sieci²⁰, spowodowane awarią na sieci wodociągowej (które zostały usunięte).

Z wyjaśnień Prezesa Spółki wynika, że w okresie poprzednim monitoring prowadzony był przez pracowników Spółki. Polegał on na przeglądzie (raz w tygodniu) wszystkich punktów czerpalnych ujęć wodociągowych w ławie i spisywaniu, codziennie o tej samej godzinie, stanów przepływomierzy na Stacji Uzdatniania Wody, w celu określenia średniodobowego przepływu wody do miasta. W przypadku stwierdzenia zwiększonego rozbioru wody, pracownicy dokonywali przeglądu sieci wodociągowej w mieście. W wyjaśnieniach tych Prezes Spółki stwierdził ponadto, że „posiadany przez naszą Spółkę automatyczny monitoring sieci wodociągowej miasta ławy zapewnia pełną kontrolę nad szczelnością sieci wodociągowej w monitorowanych sektorach miasta ława (w punktach pomiaru na węzłach). Jeśli na wykresie monitoru kontrolnego następuje spadek ciśnienia wody

¹⁷ Według stanu na dzień 31 marca 2017 r.

¹⁸ z dnia 19.10.1998 r. w sprawie książki obiektu budowlanego - Dz.U. z 1998 r., Nr 135, poz. 882

¹⁹ Miejsca pomiaru zlokalizowano: w siedmiu hydroforniach na osiedlach i ulicach, czterech studniach wodomierzowych, na Stacji Uzdatniania Wody i budynku stacji w zakładzie produkcyjnym prywatnym.

²⁰ Na osiedlu: Gajerek, Gdańska i Dąbrowskiego i ulicach: Sobieskiego, Skłodowskiej i Wiejskiej, gdzie zainstalowano zestawy hydroforowe.

to może oznaczać to awarię, wyciek wody, bądź nadmierne zużycie wody, czyli jej nadmierny pobór. W takiej sytuacji Kierownik Sieci Wodociągowej wysłał natychmiast pracowników ławskich Wodociągów w określony sektor, aby wyjaśnić przyczynę spadku ciśnienia i podjąć niezbędne działania.

(dowód: akta kontroli str. 132-137 i 105)

2.1.4. Spółka nie posiadała opracowania w zakresie określenia sposobu ekonomicznego poziomu wycieków z sieci, tj. docelowego minimalnego poziomu, do jakiego powinny być ograniczone straty wody w sieci wodociągowej przy najniższych kosztach eksploatacyjnych.

Z wyjaśnień Prezesa wynika, że nie sporządzono takiego opracowania, ponieważ straty wody są na bardzo niskim poziomie (porównując produkcję wody do jej sprzedaży).

(dowód: akta kontroli str. 138-139)

2.1.5. W latach 2014-2017 (I kw.) Spółka pobrała z ujęcia łącznie 6.252,47 tys. m³ wody, w tym: 1.856,53 tys. m³ w 2014 r., 1.930,71 tys. m³ w 2015 r., 1.996,07 tys. m³ w 2016 r. i 469,16 tys. m³ w I kw. 2017 r.

Do sieci wtłoczono łącznie 6.115,36 tys. m³, z czego odbiorcy zużyli 5.603,53 tys. m³, a na potrzeby własne wodociągu Spółka wykorzystwała 137,12 tys. m³. Wielkość strat wody wyniosła łącznie 511,83 tys. m³, z czego:

- 131,04 tys. m³ (7,06%) w 2014 r.,
- 150,8 tys. m³ (7,81%) w 2015 r.,
- 163,8 tys. m³ (8,2%) w 2016 r.
- 66,19 tys. m³ (14,1%) w I kw. 2017 r.

Wielkość strat wody na kilometr sieci wodociągowej wyniosła 1,51 w 2014 r.; 1,73 w 2015 r.; 1,84 w 2016 r. i 0,74 w I kw. 2017 r.

W celu ograniczenia strat wody w sieci wodociągowej Spółka podjęła następujące działania (sfinansowane środkami własnymi Spółki):

- w 2014 r. zakupiono geofon (czujnik przetwarzający drgania podłoża), za kwotę 15,3 tys. zł, zwiększający skuteczność lokalizacji wycieków na sieci,
- w 2015 r. na pompach II stopnia zamontowano falowniki (126,6 tys. zł) oraz zainstalowano system napowietrzania wody (32,8 tys. zł) w celu regulacji ciśnienia w sieci,
- w 2016 r. zakupiono monitoring automatyczny (222,5 tys. zł)²¹ w celu całodobowej kontroli ciśnienia i przepływu wody w sieci oraz wymieniono sieć wodociągową w ulicach Kraszewskiego-Dąbrowskiego, zmniejszając jej awaryjność.

(dowód: akta kontroli str. 138-142)

2.2. Awarie na sieci wodociągowej

2.2.1. W badanym okresie wystąpiło łącznie 85 awarii, z czego 49 dotyczyło przewodów rozdzielczych, a pozostałe 36 przyłączy wodociągowych²². Wskaźnik intensywności awarii²³ wyniósł w poszczególnych latach odpowiednio: 0,36 w 2014 r., 0,42 w 2015 r. i 0,19 w I kwartale 2017 r. Czas trwania awarii wyniósł

²¹ W ramach monitoringu zakupiono m.in.: oprogramowanie, rejestrator telemetryczny multilog wraz z oprzyrządowaniem, płytę główną i dysk twardy do komputera, ładowarkę do rejestratora, telewizor Toshiba, elektromagnetyczny czujnik przepływu, przetwornik pomiarowy. Działanie to poprzedzono wykonaniem w 2014 r. badania hydraulicznego sieci wodociągowej (koszt 49,1 tys. zł z środków własnych).

²² Spółka nie posiada danych określających szczegółowo przedmiot tych awarii (dotyczących np. ściany przewodów, połączeń przewodów, zasuw, hydrantów, wodomierzy i innych).

²³ Określony jako stosunek sumy awarii w roku do łącznej długości sieci wodociągowej

124 godziny w 2015 r., 148 godzin w 2016 r. i 51 godzin w I kw. 2017 r. Ich maksymalny czas trwania wyniósł od 4 do 7 godzin, minimalny 2 godziny, a średni 4 godziny w latach 2015-2016 i 3 godziny w I kw. 2017 r. Nie wystąpiły przypadki długotrwałej przerwy w dostawie wody. Wszystkie awarie sieci były usuwane przez Spółkę we własnym zakresie. W rejonie awarii wypompowywano wodę z wykopu przed montażem armatury, a po jej usunięciu ziemię zagęszczano mechanicznie oraz doprowadzano nawierzchnię do stanu pierwotnego. Po usunięciu awarii płukano sieć przy użyciu hydrantów.

W udzielonych wyjaśnieniach:

- Kierownik Sieci Wodociągowej Spółki stwierdził, że przyczynami awarii są skorodowane przyłącza wodociągowe z rur stalowych i wiek rur żeliwnych. Powoduje to, jego zdaniem, pęknięcie rur i rozszczelnienie na połączeniach kielichowych, co wymaga w przyszłości wymiany na rury z polietylenu. Jednak z uwagi na duże koszty takich przedsięwzięć tego typu działania mogą być wykonywane przy okazji realizacji robót związanych z modernizacją dróg i ulic. Skorodowane są również hydranty, które wymieniane są na nowe.
- Prezes Spółki stwierdził, że „Po usunięciu awarii i płukaniu sieci wodociągowej wodą z hydrantów, nie ma technicznych możliwości podłączenia chloratora do podawania roztworu chloru. W przeciwnym wypadku należałoby zachlorować sieć całym mieście przy ujęciu wody do miasta na Stacji Uzdatniania Wody. Płukanie sieci przy użyciu hydrantów jest wystarczające, co potwierdzają wykonane badania wody”.

W badanym okresie uszkodzone zostało, w wyniku burzy, automatyczne sterowanie pompowni II stopnia. Na czas usunięcia awarii urządzeń elektrycznych pompownia sterowana była ręcznie.

(dowód: akta kontroli str. 143-149)

2.2.2. Spółka podejmowała w badanym okresie działania w celu zmniejszenia awaryjności sieci wodociągowej, skutkującej brakiem wody u odbiorców, bądź niepożądanym spadkiem jej ciśnienia. Ze środków własnych sfinansowano zadania opisane w pkt. 2.1.5. wystąpienia, umożliwiające regulowanie ciśnienia wody w sieci, jak również całodobowy nadzór nad rozbiorem wody w mieście, powodując zwiększoną szybkość reakcji na spadki ciśnienia wody w sieci wodociągowej.

(dowód: akta kontroli str. 150)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spółka nie dokonała oceny przydatności wody do spożycia każdorazowo po wystąpieniu okoliczności mogących spowodować zmianę jakości wody. W badanym okresie nie dopełniono bowiem wymogów określonych w § 5 pkt 1c oraz pkt 7 rjws. Pomimo, że w latach 2015-2017 (I kw.) wystąpiło łącznie 85 awarii, z czego 49 dotyczyło przewodów rozdzielczych, a pozostałe 36 przyłączy wodociągowych, to jednak nie ustalono miejsca, częstotliwości i zakresu badania wody w celu określenia spełnienia wymagań określonych w rjws – w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym, jak również nie zaplanowano przedsięwzięć naprawczych i nie ustalono harmonogramu ich realizacji oraz nie poinformowano (niezwłocznie) właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego oraz Burmistrza miasta Ławy o podjętych i zaplanowanych działaniach. W udzielonych wyjaśnieniach Kierownik Działu Sieci Wodociągowej Spółki stwierdził, że „Stwierdzone w latach 2015-2017 (I kw.) awarie przewodów rozdzielczych i przyłączy wodociągowych nie wpływały na pogorszenie stanu jakości wody w sieci wodociągowej. Do

usuwania awarii stosowana jest nowa armatura (w szczególności: zasuwki, hydranty, trójniki, łączniki, nawierćki wodociągowe), która nie powoduje w jakimkolwiek stopniu zanieczyszczenia wody w sieci wodociągowej”.

Izba nie podziela powyższych wyjaśnień, gdyż nie przeprowadzono badań jakości wody w sieci, które potwierdziłyby właściwy jej stan po każdorazowym wystąpieniu awarii. Tym bardziej, że w takich sytuacjach nie dezynfekowano wody w sieci wodociągowej. Zdaniem NIK, każda z ww. awarii mogła potencjalnie spowodować zmianę jakości wody. Podkreślić należy przy tym, że obowiązek niezwłocznego informowania o awariach i szkodach (w sposób zwyczajowo przyjęty) wynikał również z umowy dzierżawy nieruchomości komunalnych w Iławie (w tym sieci wodociągowej), zawartej przez Spółkę w dniu 31 grudnia 2012 r. z Gminą Miejską Iława.

2. Spółka nie dopełniła obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu technicznego pięciu obiektów budowlanych wykorzystywanych przez Dział Sieci Wodociągowej. Były to: budynek hydroforni, magazyn, pomieszczenie elektryka-brygadzysty (tzw. szopka), garaż nr 1 i garaż nr 2. Nie dokonano zarówno ich kontroli okresowej rocznej, jak i pięcioletniej, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 Prawa budowlanego. Ponadto, do lipca 2016 r., dla każdego z tych obiektów nie prowadzono książki obiektu budowlanego, czym naruszono dyspozycję art. 64 ust. 1 Prawa budowlanego.

Z wyjaśnień Kierownika Działu Sieci Wodociągowej Spółki wynika, że również wcześniej obiektów dla tych nie prowadzono książek obiektu budowlanego i nikt nie zwrócił uwagi, aby objąć je kontrolami stanu technicznego.

(dowód: akta kontroli str. 143, 145, 148-149 i 128-131)

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność w badanym zakresie.

3. Zapewnienie wymaganej jakości wody

3.1. Badanie jakości wody

Opis stanu
faktycznego

3.1.1. Spółka nie posiadała opracowanych wewnętrznych wytycznych (zaleceń), dotyczących monitorowania jakości wody.

(dowód: akta kontroli str.150)

3.1.2. Spółka opracowała następujące harmonogramy poboru prób wody do kontroli wewnętrznej:

- na 2015 r.:
 - harmonogram poboru prób wody do kontroli wewnętrznej na badania bakteriologiczne i fizykochemiczne, w którym określono dwie daty poboru w ramach monitoringu przeglądowego (w kwietniu i listopadzie) i trzy daty poboru w ramach monitoringu kontrolnego (w lutym, czerwcu i wrześniu), w sześciu miejscach poboru²⁴,
 - harmonogram poboru prób wody surowej do kontroli wewnętrznej na badania bakteriologiczne i fizykochemiczne (obejmował cztery daty poboru dla czterech czynnych studni: nr IB, nr V, nr VII i nr VIII),

²⁴ Stacja Uzdatniania Wody, ul. Lubawska CPN, Hydro ul. Ostródzka, Hydro ul. Dąbrowskiego, ul. Niepodległości, ul. Sienkiewicza w Iławie.

- na 2016 r.:
 - harmonogram poboru prób wody do kontroli wewnętrznej na badania bakteriologiczne i fizyko-chemiczne, w którym określono dwie daty poboru w ramach monitoringu przeglądowego (w kwietniu i listopadzie) i trzy daty poboru w ramach monitoringu kontrolnego (w lutym, czerwcu i wrześniu), w sześciu miejscach poboru (jak w roku poprzednim),
 - harmonogram poboru prób wody surowej do kontroli wewnętrznej na badania bakteriologiczne i fizykochemiczne (obejmował pięć dat poboru dla czterech czynnych studni, w tym dwie daty dotyczyły studni nr VII).
- na 2017 r.:
 - harmonogram poboru prób wody do kontroli wewnętrznej na badania bakteriologiczne i fizykochemiczne, w którym określono trzy daty poboru w ramach monitoringu przeglądowego (w kwietniu, sierpniu i listopadzie) i trzy daty poboru w ramach monitoringu kontrolnego (w lutym, czerwcu i wrześniu) – w sześciu miejscach poboru (jak w roku poprzednim),
 - harmonogram poboru prób wody surowej do kontroli wewnętrznej na badania bakteriologiczne i fizykochemiczne (obejmował pięć dat poboru dla czterech czynnych studni).

Z oświadczenia przyjętego od Kierownika Działu Sieci Wodociągowej Spółki wynika, że harmonogramy poboru prób wody do tych badań zostały dostarczone do PSSE w ławie drogą pocztową, a uzgodniono je pozytywnie w trakcie rozmów telefonicznych, przeprowadzonych z pracownikami PSSE. Potwierdził to również PPIS w ławie, który podał, że uzgodnienie harmonogramu badań jest dokumentowane w formie pisemnej. Po wspólnej konsultacji zakresu, terminów badań i miejsc poboru Spółka przesyła do PPIS swój harmonogram badań, uwzględniający wcześniej ustalone badania jakości wody.

Spółka zrealizowała w harmonogramy poboru prób wody w ramach monitoringu przeglądowego i kontrolnego. Ich zakres był zgodny z § 2 pkt 6 rjws dla monitoringu kontrolnego i z § 2 pkt 7 rjws dla monitoringu przeglądowego. Oceny w ramach monitoringu kontrolnego wydawał PPIS, a w ramach monitoringu przeglądowego laboratorium środowiskowe podmiotu zewnętrznego.

(dowód: akta kontroli str. 152-206)

3.1.3. Zakres badań fizykochemicznych wody, wykonywanych przez Spółkę w latach 2016 - I kw. 2017, był uzgodniony z PPIS w ławie. Wydane decyzje w tej sprawie²⁵ obejmowały w szczególności:

- zakres parametrów fizycznych i organoleptycznych: barwę, mętność, pH, przewodność, smak i zapach,
- zakres parametrów chemicznych: amonowy jon, azotany, mangan, żelazo i twardość.

(dowód: akta kontroli str. 207-213)

3.1.4. W badanym okresie Spółka nie prowadziła badań wody pod kątem zawartości substancji promieniotwórczych. Badanie takie zleciła w maju 2017 r. (z pobranej próbki w dniu 8 maja 2017 r.). Do czasu zakończenia kontroli NIK nie otrzymano wyników tego badania.

(dowód: akta kontroli str. 196-205)

3.1.5. W latach 2015-2017 (I kw.) badania fizykochemiczne wody dla ławskich Wodociągów realizowało „Laboratorium Wody i Ścieków Dziarny k/ławy” (dalej

²⁵ Decyzje z administracyjne z dnia 21.12.2015 r. i 20.12.2016 r.

„Laboratorium”), znajdujące się w Oczyszczalni Ścieków w m. Dziarny k/ławy. Laboratorium to prowadziło samodzielnie badania, m.in. w zakresie fizykochemicznej analizy wody oraz badania mikrobiologicznego wody (w szczególności w zakresie pobierania próbek oraz wykonywania badań wód podziemnych oraz wody przeznaczonej do spożycia). Zakres badań wykonywanych w Laboratorium obejmował m.in. parametry fizyczne i organoleptyczne (barwa, mętność, pH, przewodność, smak i zapach) oraz parametry chemiczne (amonyjowy jon, azotany, azotyny, mangan, żelazo i twardość). Laboratorium to posiadało:

- Certyfikat Nr NC-1836, udzielony 08 sierpnia 2015 r.²⁶ przez Biuro Certyfikacji Systemów Zarządzania Polskiego Rejestru Statków S.A. w Gdańsku, z terminem ważności do dnia 07 sierpnia 2018 r. – potwierdzający spełnienie wymagania normy ISO 9001:2008 w zakresie usług laboratoryjnych,
- zatwierdzenia do wykonywania badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wydawane corocznie w badanym okresie przez PPIS w ławie²⁷, w zakresie parametrów fizycznych i organoleptycznych (barwa, mętność, pH, przewodność, smak i zapach), jak również parametrów chemicznych (amonyjowy jon, azotany, azotyny, mangan, żelazo i twardość).

(dowód: akta kontroli str.214-219 i 207-213)

Analiza dwudziestu wybranych losowo badań próbek wody (po 10 z lat 2015-2016) dokonywanych w Laboratorium wykazała, że we wszystkich przypadkach była przekroczona wartość dopuszczalna żelaza i amoniaku w wodzie surowej. Natomiast badania próbek wody po czterech filtrach oraz ze zbiornika zapasu wody, jak również z sieci wodociągowej (w sześciu miejscach miasta ławy), wykazały dopuszczalne normy wszystkich parametrów. Ponadto, analiza 59 badań kontrolnych, dokonanych przez Spółkę na sieci wodociągowej (wodociągu publicznym), w ramach których nie stwierdzono przekroczeń parametrów jakości wody wykazała, że Spółka przekazywała (w ramach monitoringu kontrolnego) próbki wody do PPIS w ciągu 1-2 dni i otrzymywała zwrótnie ich wyniki w ciągu 1-3 dni²⁸. Sprawozdania z badań w ramach monitoringu przeglądowego Spółka otrzymała natomiast z Laboratorium w terminie od 1 do 6 dni od ich wykonania i przekazywała je do PPIS w terminie od 1 do 5 dni (we wszystkich przypadkach od daty wykonania sprawozdań, do dat wpływu do PPIS nie przekroczone 7 dni), a w dwóch przypadkach przed oficjalnym otrzymaniem ich drogą pocztową.

(dowód: akta kontroli str. 220-226 i 206)

3.2. Ocena jakości wody

3.2.1. W latach 2015-2017 (I kw.) Spółka wykonała łącznie 61 badań jakości wody wodociągowej²⁹. Wydane w tym okresie przez PPIS oceny jakości wody (łącznie 70) wskazywały przydatność wody do spożycia. Nie wystąpiły przypadki stwierdzenia przez PPIS warunkowej przydatności wody do spożycia, jak również braku jej przydatności do spożycia, co skutkowało by wydaniem nakazu unieruchomienia wodociągu oraz podjęcia działań naprawczych, wraz z określeniem terminu ich realizacji. W związku z tym ławskie Wodociągi nie występowały do państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, za pośrednictwem PPIS, z wnioskiem o zgodę na odstępstwo od wymagań chemicznych, jakim powinna odpowiadać woda, co skutkowało brakiem decyzji PPIS w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str.227-230)

²⁶ Pierwsze wydanie certyfikatu w dniu 12.08.2009 r.

²⁷ Decyzje z dnia: 23.12.2014 r.; 21.12.2015 r. i 20.12.2016 r.

²⁸ We wszystkich przypadkach woda odpowiadała wymaganiom normom. Wystąpił jeden przypadek, gdzie po stwierdzeniu zawartości w wodzie bakterii z grupy coli i Escherichia coli przepłukano sieć i stwierdzono w wyniku badań PPIS, że woda odpowiada wymaganiom normom.

²⁹ W tym: 29 na 31.12.2015 r.; 27 na 31.12.2016 r. i 5 na 31.03.2017 r.

3.2.2. W ramach monitoringu jakości wody prowadzonej przez organy państwowej inspekcji sanitarnej, w badanym okresie PPIS przeprowadził łącznie 9 badań wody wodociągowej (6 w 2015 r., 2 w 2016 r. i 1 w I kw. 2017 r.). Nie było przypadków stwierdzenia jakości wody warunkowo przydatnej lub nieprzydatnej do spożycia.

(dowód: akta kontroli str. 227)

3.2.3. W celu polepszenia metodyki wykonywania badań próbek ujmowanej wody, Spółka doposażyła w badanym okresie Laboratorium Wody i Ścieków w sprzęt powodujący zwiększenie szybkości i precyzję ich wykonania. Ze środków własnych zakupiono w 2015 r. homogenizator, mikroskop, pompę i suszarkę laboratoryjną (łączny koszt 36.130 zł), a w 2016 r. spektrofotometr (23.670 zł).

(dowód: akta kontroli str. 231)

3.2.4. Technologia uzdatniania wody stosowana przez Spółkę jest następująca: powietrze do mieszaczy (aeratorów) podawane jest z dwóch sprężarek śrubowych, poprzez zbiornik sprężonego powietrza o pojemności 3.000 dm³ i maksymalnym ciśnieniu 16 barów oraz do systemu filtrów do oczyszczania sprężonego powietrza z cząstek kurzu, oleju i cieczy. Do filtrowania uprzednio napowietrzanej wody surowej służą cztery zestawy filtracyjne pracujące w dwóch ciągach równoległych, o łącznej wydajności 600 m³/h przy maksymalnej prędkości filtracji 15,3 m/h³⁰.

Na ujęciu nie ma chlorowania ciągłego. Chlorowanie jest uruchamiane w sytuacjach niekorzystnego stanu bakteryjnego wody uzdatnionej, po pracach konserwacyjnych i remontowych urządzeń i instalacji do uzdatniania wody oraz po pracach związanych z awariami sieci wodociągowej. Woda uzdatniona po filtrach gromadzona jest w dwóch zbiornikach retencyjno-wyrównawczych nr 1 i 2. Zbiorniki mają pojemność 1.500 m³ każdy i wysokość czynną 4,8 m. Woda ze zbiorników podawana jest następnie do sieci za pomocą pompowni II stopnia. Składa się ona z 5 pomp roboczych o wydajności 40-160 m³/h. Celem pompowni jest podanie do sieci wodociągowej odpowiedniej ilości wody uzdatnionej o stałym ciśnieniu. Płukanie filtrów odbywa się dwa razy w tygodniu, w porze najmniejszego rozbioru wody. Łączny czas płukania wszystkich filtrów wynosi średnio ok. 2 godz. Przy eksploatacji ujęcia ze średnią wydajnością ok. 5.000 m³/d ilość ścieków powstających w procesie płukania 8 filtrów wynosi ok. 308 m³. Wody popłuczne powstałe w procesie płukania filtrów, tzw. ścieki technologiczne, trafiają do osadnika 3-komorowego o wymiarach jednej komory 6,0x6,0 m (objętość czynna osadnika – 308,0 m³, a głębokość czynna – 2,8 m), a następnie po sklarowaniu (po około 6 godz.) do naturalnego zbiornika o powierzchni 1.108 ha. Powstający podczas sedimentacji osad jest usuwany raz w roku. Nie są stosowane środki chemiczne w procesach uzdatniania wody. Nie wprowadzono zmian w stosowanej technologii uzdatniania wody.

Z chwilą zakończenia przez Spółkę budowy SUW w dniu 27.10.2000 r., Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łławie, postanowieniem z dnia 30.10.2000 r., nie wniósł sprzeciwu przeciwko jej uruchomieniu, stwierdzając, że obiekt zrealizowano zgodnie z zaopiniowaną pod względem sanitarno-higienicznym dokumentacją (opinia rzeczoznawcy ds. higieniczno-sanitarnych).

W udzielonych wyjaśnieniach Prezes Spółki podał, że w procesie uzdatniania wody wykorzystywane jest złożo filtracyjne, składające się z różnych frakcji żwiru. Oddając SUW do użytkowania w 2000 r. PPIS w Łławie zatwierdził działanie tej stacji, w tym technologię uzdatniania wody. Obiekt zrealizowano zgodnie z dokumentacją, zaopiniowaną pod względem sanitarno-higienicznym przez rzeczoznawcę ds.

³⁰ Parametry filtrów są następujące: filtry ciśnieniowe pospieszne - 4 zestawy po 2 szt.; typ filtra - Culligan Hi Flo 9 UF 2100 TWIN; średnica filtra - 2500 mm; powierzchnia filtracji - 4,9 m²; ciśnienie robocze - 1,5 – 5,0 bara; max prędkość filtracji - 15,3 m/h.

higieniczno-sanitarnych. Do dnia dzisiejszego złoże to nie było wymieniane, a jedynie jest ono płukane dwa razy w tygodniu, zgodnie z opracowaną i przyjętą technologią.

(dowód: akta kontroli str. 232-235 i 106)

3.3. Informowanie konsumentów o jakości wody

Łławskie Wodociągi nie informowały w badanym okresie bezpośrednio konsumentów o wynikach jakości wody. Wyniki badań wody wysyłane są dwa razy w miesiącu pocztą do Burmistrza Miasta Łława, w celu ich publikowania na tablicy Urzędu Miasta i umieszczania na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Sprawozdania z badań wody Spółka zamieszcza na jej stronie internetowej od 11 lipca 2017 r. (plik w formacie pdf). Dotyczą one parametrów fizykochemicznych wody pobranej w wyznaczonych, reprezentatywnych i uzgodnionych z PPIS, punktach miasta Łława.

Z wyjaśnień Prezesa Spółki wynika, że impulsem do takiego działania byli mieszkańcy Łławy, zainteresowani osobiście twardością wody, w celu ustawienia właściwych parametrów zmywarek do naczyń.

(dowód: akta kontroli str. 236-237 i 106)

3.4. Działania na rzecz poprawy jakości wody wodociągowej i zapewnienia jej bezpieczeństwa

3.4.1. W badanym okresie nie występowały problemy w realizacji przez Spółkę zadania dostarczania wody o wymaganej jakości oraz nie wpłynęły też skargi konsumentów na złą jakość wody. Nie podejmowano działań adresowanych do odbiorców wody wodociągowej, mających na celu utrzymanie dobrej jakości wody wodociągowej na wypływie z zaworu czerpalnego u odbiorcy poprzez dbałość o stan techniczny i właściwą eksploatację wewnętrznych instalacji wodociagowych.

Kierownik Działu Zbytu Wody podał, że zgodnie z art. 5 ust. 1 uzw Spółka nie odpowiada za stan techniczny wewnętrznych instalacji wodociagowych.

(dowód: akta kontroli str. 238-239)

3.4.2. Spółka posiadała pisemną procedurę zabezpieczenia ujęć wody w wypadku skażenia lub włamania. Obejmowała ona w szczególności organizację ochrony i zabezpieczenia ujęć wody, plan działania w przypadku skażenia wody w całej sieci wodociagowej oraz instrukcję w wypadku włamania do studni i zbiornika zapasu wody.

(dowód: akta kontroli str. 240-248)

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

4. Prawdliwość ustalania cen za wodę wodociagową³¹

Opis stanu
faktycznego

4.1. W latach 2014-2016 podstawowe dane finansowe Łławskich Wodociagów przedstawiały się następująco:

- wartość aktywów: 17.768.344,05 zł w 2014 r., 20.162.710,27 zł w 2015 r. i 19.693.853,00 w 2016 r.,
- kapitał podstawowy: 2.710.000,00 zł w 2014 r., 2015 r. i 2016 r.,
- kapitał zapasowy: 6.094.569,05 zł w 2014 r., 7.510.298,56 zł w 2015 r. i 7.877.431,62 zł w 2016 r.,

³¹ Stan faktyczny zawarty w punkcie 4 niniejszego wystąpienia pokontrolnego opisany został na podstawie wyników badania przeprowadzonego na potrzeby kontroli NIK przez biegłego.

- rachunek zysków i strat (ogółem): 1.415.729,51 zł w 2014 r., 367.133,06 zł w 2015 r. i 723.874,03 zł w 2016 r.,
- stan środków pieniężnych na koniec okresu: 2.609.759,56 zł w 2014 r., 2.102.292,27 zł w 2015 r., 884.481,03 zł w 2016 r.,
- przychody ze sprzedaży: 14.108.095,61 zł w 2014 r., 13.958.561,39 zł w 2015 r. i 14.578.275,57 zł w 2016 r., w tym przychody ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę: 4.215.277,43 zł w 2014 r., 4.193.249,64 zł w 2015 r. i 2.886.769,05 zł w 2016 r.,
- koszty działalności operacyjnej: 11.435.924,34 zł w 2014 r., 12.675.941,00 zł w 2015 r. i 12.947.230,25 zł w 2016 r.,
- zysk (strata) ze sprzedaży: 2.672.171,27 zł w 2014 r., 1.282.620,09 zł w 2015 r. i 1.631.045,32 zł w 2016 r.

W latach 2014-2016 ławskie Wodociągi nie realizowały zadań z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę finansowanych z budżetu Miasta Ława. W latach 2014-2016 Miasto to realizowało natomiast zadania związane z rozwojem i modernizacją sieci wodociągowej z własnych środków. Wydatkowane kwoty wyniosły 149 tys. zł w 2014 r., 22 tys. zł w 2015 r., 210 tys. zł w 2016 r. Powstała w wyniku realizacji tych zadań sieć wodociągowa, będąca własnością Miasta, przekazana została w zarząd Spółce. Miasto nie dopłacało do cen wody dla żadnej grupy odbiorców.

4.2. Spółka posiadała wyodrębniony system rachunkowości służący do ewidencji zdarzeń gospodarczych w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zatwierdzone zasady (politykę) rachunkowości, o których mowa w art. 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³². Dokumentacja księgowa umożliwiała, zgodnie z art. 20 ust. 5 tej ustawy, wydzielenie kosztów stałych i zmiennych, przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego (także w odniesieniu do poszczególnych taryf), ustalenie kosztów związanych z działalnością inwestycyjną w poprzednim roku obrachunkowym, dokonanie alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług.

4.3. Wnioski o zatwierdzenie taryf Spółka przedłożyła Burmistrzowi w terminie określonym w art. 24 ust. 2 uzw, tj. 70 dni przed planowanym dniem wejścia ich w życie. Były to:

- Dwa wnioski, dotyczące zatwierdzenia taryf na 2015 r. i 2017 r. (odpowiednio dla okresów od 1 stycznia do 31 grudnia), które spełniały wymogi § 19 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku oraz zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (dalej „rtwr”)³³. Załączono do nich taryfę za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków oraz uzasadnienie. Zamieszczono w nim informacje dotyczące: zakresu świadczonych usług i lokalnych uwarunkowań ich świadczenia, standardów jakościowych usług, spodziewanej poprawy jakości usług przy wprowadzeniu nowych metod alokacji kosztów oraz zmian warunków ekonomicznych w czasie obowiązywania taryf. Do uzasadnienia wniosków dołączono natomiast: ostatnie sprawozdanie finansowe za rok obrotowy³⁴,

³² Dz. U. z 2016 r. poz. 1047, ze zm.

³³Dz. U. z 2006 r. Nr 127 poz. 886 ze zm.

³⁴ Spółka nie ponosiła kosztów z tytułu zakupu wody.

wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, tabele będące szczegółową kalkulacją cen i stawek opłat³⁵.

- Wniosek o przedłużenie, czasu obowiązywania dotychczasowych taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, na okres obowiązywania od 01 stycznia do 31 grudnia 2016 r., który spełniał wymogi określone w art. 24 ust. 9b uzzw, gdyż w jego uzasadnieniu zamieszczono informacje dotyczące zakresu świadczonych usług oraz warunków ekonomicznych uzasadniających przedłużenie obowiązywania dotychczasowych taryf. Do wniosku nie dołączono szczegółowej kalkulacji cen i stawek opłat oraz planu, co było zgodne z art. 24 ust. 9c uzzw.

4.4. Zgodnie z wymogami § 4 ust. 1 i 2 rtwr Spółka zamieściła we wniosku taryfowym następujące wymagane przepisami elementy: rodzaje prowadzonej działalności, rodzaj i strukturę taryfy, taryfowe grupy odbiorców usług, rodzaje i wysokość cen, warunki stosowania cen, warunki rozliczeń z uwzględnieniem wyposażenia nieruchomości w przyrządy i urządzenia pomiarowe, zakres świadczonych usług dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców, standardy jakościowe obsługi odbiorców usług. Taryfy zawierały cenę za 1m³ wody, bez stawek opłaty abonamentowej. Przedsiębiorstwo stosuje taryfę jednolitą, jednoczłonową, zgodnie z §14 rtwr. Wszyscy odbiorcy rozliczani są na podstawie wskazań wodomierza.

4.5. W żadnej z badanych taryf Spółka nie uwzględniła stawki opłaty za przyłączenie do urządzeń wodociągowych, będących w posiadaniu przedsiębiorstwa, określonej w §5 pkt 7 rtwr. Faktycznie nie pobiera ona opłaty za odbiór przyłączy wodociągowych, natomiast wykonuje usługi w zakresie budowy przyłączy wodociągowych na podstawie zlecenia, realizowanego w ramach działalności komercyjnej. Ponośzone koszty z tego tytułu księgowane są na kontach 504 – koszty usługi wodociągowych. Wystawiane faktury płatne są przelewem lub gotówką. Spółka postąpiła więc prawidłowo, nie uwzględniając tej opłaty w kalkulacji cen i stawek opłat.

4.6. Niezbędne przychody w latach 2015, 2016, 2017 zawierały następujące elementy i kształtowały się następująco:

- koszty eksploatacji i utrzymania ogółem: 4.132.880,78 zł w 2014 r., 4.076.698,36 zł w 2015 r. i 3.401.668,71 zł w 2016 r., w tym:
 - amortyzacja lub odpisy umorzeniowe: 150.000,00 zł w 2014 r., 156.697,23 zł w 2015 r. i 183.618,07 zł w 2017 r.,
 - koszty zakupionej przez siebie wody – nie wystąpiły,
 - opłaty zakorzystanie ze środowiska: 80.487,67 zł w 2014 r., 80.904,33 zł w 2015 r. i 80.000,00 zł w 2016 r.,
- wartość niezbędnych przychodów: 4.132.880,78 zł w 2014 r., 4.076.698,36 zł w 2015 r. i 3.401.668,71 zł w 2016 r.

Należności nieregularne ani marża zysku w latach 2015, 2016, i 2017 nie były elementem niezbędnych przychodów.

³⁵ Określały one w szczególności: a) porównanie cen i stawek opłat taryfy obowiązującej w dniu złożenia wniosku z cenami i stawkami opłat nowej taryfy dotyczącej zaopatrzenia w wodę, b) porównanie cen i stawek opłat taryfy obowiązującej w dniu złożenia wniosku z cenami i stawkami opłat nowej taryfy dotyczącej odprowadzania ścieków, c) ustalenie poziomu niezbędnych przychodów, d) alokację niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług w roku obowiązywania nowych taryf, e) współczynniki alokacji w roku obowiązywania nowych taryf, f) kalkulację cen i stawek opłat za wodę i odprowadzanie ścieków metodą alokacji prostej, g) zestawienie przychodów według taryfowych grup odbiorców usług, z uwzględnieniem wielkości zużycia oraz cen i stawek opłat w roku obowiązywania nowych taryf w złotych, h) skutki finansowe zmiany cen i stawek opłat za zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków.

Opłaty za korzystanie ze środowiska za rok rozrachunkowy odprowadzane do Urzędu Marszałkowskiego wyniosły:

- za wodę przeznaczoną do spożycia lub na cele socjalno-bytowe: 39.320,52 zł w 2015 r. i 39.254,05 zł w 2016 r.,
- za wodę na potrzeby produkcji, w której woda wchodzi w skład albo pośredni kontakt z produktami żywnościowymi lub farmaceutycznymi lub na cele konfekcjonowania: 18.746,46 zł w 2015 r. i 21.307,80 zł w 2016 r.,
- za wodę na inne cele: 22.291,83 zł w 2015 r. i 23.127,02 zł w 2016 r.

Zostały one prawidłowo uwzględnione w niezbędnych przychodach we wnioskach taryfowych (Spółka nie nalicza amortyzacji od części sieci wodociągowej pozostającej własnością Miasta).

4.7. Wykonanie kosztów eksploatacji i utrzymania za rok obrachunkowy poprzedzający wprowadzenie nowych taryf Spółka przygotowała rzetelnie i w oparciu o rzeczywiste dane. Podstawą do ustalenia poziomu planowanych kosztów eksploatacji i utrzymania było koszty poniesione w poprzednim roku obrachunkowym, poprzedzającym wprowadzenie nowych taryf. Były to dane za okres od 01 października poprzedniego roku do 30 września roku, w którym składany był wniosek taryfowy. Przyjęcie takiego okresu było zgodne z obowiązującymi przepisami, w szczególności z §2 pkt 7, a także §7 ust. 1 oraz §8 rtwr.

Uzasadnienie zmiany warunków ekonomicznych w czasie obowiązywania nowych taryf zostało opisane. Spółka przyjęła do kalkulacji cen wskaźnik wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu, zgodnie z założeniem do ustawy budżetowej. Uwzględniono także m.in. skutki ekonomiczne związane z ponoszeniem wydatków na rozwój i modernizację urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych.

Uściślenia wymagał znaczny wzrost kosztów amortyzacji w 2017 r. Zgodnie z wyjaśnieniami Spółki „na podstawie stanu środków trwałych na dzień 31.08.2016 r. stworzony został plan amortyzacji, którego wartość to kwota 177.818,07 zł, obejmujący środki trwale przyjęte do ewidencji w trakcie 2016 r. Ponadto, w planie zakupów na 2017 r. uwzględniono zakup wykrywacza kabli za kwotę 20.000 zł (planowana kwota amortyzacji to 3.000 zł) oraz zakup beczkowozu do wody pitnej w kwocie 40.000 zł (planowana kwota amortyzacji – 2 800 zł).”

4.8. Wartości niezbędnych przychodów oraz jej pozycje składowe w latach 2016-2017 przedstawiono w pkt. 4.6 niniejszego wystąpienia. Łączna wysokość niezbędnych przychodów w zł/rok obrachunkowy w Spółce kształtowała się następująco: 4.132.880,78 zł w 2015 r., 4.078.198,36 zł w 2016 r. i 4.112.149,05 w 2017 r.

Ławskie Wodociągi nie użytkują nieodpłatnie żadnych środków trwałych. Gmina realizowała sieć wodociągową, która następnie została przekazana w zarząd Spółce (opisane w pkt. 4.1). Gmina nie dopłacała do cen wody dla żadnej grupy odbiorców.

4.9. W całym okresie objętym kontrolą, w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę Spółka stosowała:

- w zależności od struktury taryfy: taryfę jednoczłonową,
- w zależności od przyjętego rodzaju taryfy dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców usług: taryfę jednolitą.

4.10. W całym okresie objętym kontrolą Spółka stosowała taryfę jednolitą i jednoczłonową (nie dokonując zatem alokacji kosztów), co było zgodne z §14 pkt 1

lit a i pkt 2 lit. 2 rtwr. Stosowana przez Spółkę struktura i rodzaj taryfy były prawidłowe, w szczególności zgodne z §14 rtwr.

4.11. Zgodnie z kalkulacjami zawartymi w załącznikach do wniosków o zatwierdzenie taryf w analizowanym okresie, podstawą do ustalenia ceny 1 m³ wody były:

- wartość planowanych na rok obowiązywania nowych taryf niezbędnych przychodów w zł/rok,
- planowana wielkość zużycia wody w m³/rok.

Zgodnie z §15 ust. 2 rtwr obliczenie taryfowych cen następuje przez podzielenie odpowiadających im planowanych rocznych niezbędnych przychodów przez planowaną roczną ilość świadczonych usług. Spółka prawidłowo zastosowała przepisy regulujące sposób kalkulacji cen.

W Spółce cena za wodę nie uwzględnia ewentualnego zróżnicowania cen ze względu na jakości wody dostarczanej. Cała sieć zasilana jest z jednego ujęcia. W okresie objętym kontrolą nie było sytuacji, w których woda nie spełniałaby wymagań określonych w rjws. Nie było także sytuacji, w której Państwowa Inspekcja Sanitarna podjęłaby decyzję o warunkowym dopuszczeniu dostawy wody do sieci.

4.12. W badanym okresie zysk z działalności uzyskany przez Spółkę został rozdysponowany przez Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników, w trybie art. 231 §1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych³⁶. W 2014 r. zysk ten wyniósł 1.415.729,51 zł netto, w 2015 r. 367.133,06 zł, a w 2016 r. 723.874,03 zł. Przeznaczono go w całości na kapitał zapasowy Spółki³⁷.

4.13. Zgodnie z art. 24 ust. 4 uzzw Burmistrz sprawdził, czy taryfy zostały opracowane zgodnie z przepisami ww. ustawy. W związku z przekazaniem Burmistrzowi wnioskiem Spółki o zatwierdzenie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie miasta Iławy na okres 01.01.2015 – 31.12.2015, audytor wewnętrzny „dokonał sprawdzenia wniosku w zakresie prawidłowości opracowania taryf w zgodności z przepisami zawartymi w art. 20 ust. 4 ustawy z dnia 07 czerwca 2001 r.” Analizie nie podlegał fakt weryfikacji kosztów pod względem celowości ich ponoszenia (o których mowa w art. 20 ust. 4 pkt. 1 uzzw). W audycie stwierdzono, że ceny i stawki opłat określone w taryfie skalkulowane zostały na podstawie przychodów zapewniających pokrycie wydatków w zakresie prowadzonej działalności. W zakresie zgodności z przepisami przywołanej ustawy zaopiniowano wniosek pozytywnie. Weryfikacji pozostałych wniosków, dotyczących zatwierdzenia taryf na 2016 r. i 2017 r., dokonywał pracownik Wydziału Bieżącego Utrzymania oraz w zakresie finansowym Skarbnik Miasta, który nie dokumentował tych czynności.

4.14. W okresie objętym kontrolą taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę wchodziły w życie w oparciu o zróżnicowaną podstawę prawną, ze względu na różną formułę składania wniosku oraz postępowanie Rady Miasta, co do podjęcia uchwały w sprawie zatwierdzenia taryf.

Taryfa na okres 01.01.2015 r. - 31.12.2015 r. obowiązywała w trybie art. 24 ust. 8 uzzw (bez uchwały Rady Miejskiej). Postawą wejścia w życie taryf na okres od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r. była Uchwała nr XVII/141/15 Rady Miejskiej w Iławie z dnia 30 listopada 2015 r. w sprawie przedłużenia czasu obowiązywania dotychczasowych taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków dla miasta Iławy. Uchwała ta została podjęta z zachowaniem wymaganego

³⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.

³⁷ Uchwały: Nr 3/2015 z dnia 29.04.2015 r.; Nr 3/2016 z 05.05.2016 r. i Nr 4/2017 z 12.04.2017 r.

terminu, tj. przed upływem 45 dni od dnia złożenia wniosku, czyli zgodnie z art. 24 ust. 5 uzw. Podstawą wejścia w życie taryf na okres od 01.01.2017 r. do 31.12.2017 r. była Uchwała Nr XXXII/280/16 Rady Miejskiej w Łławie z dnia 28 listopada 2016 r. w sprawie zatwierdzenia taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków dla miasta Łławie. Uchwała ta została podjęta przed upływem 45 dni od dnia złożenia wniosku, czyli zgodnie z art. 24 ust. 5 uzw.

4.15. Taryfa obowiązująca w 2015r. została opublikowana w Gazecie Łławskiej w terminie 7 dni przed dniem wejścia taryfy w życie, tj. zgodnie z art. 24 ust. 9 uzw. Taryfy obowiązujące w 2016 r. i 2017 r. zostały opublikowane przed upływem 7 dni od dnia podjęcia uchwały, tj. zgodnie z art. 24 ust. 7 tej ustawy.

4.16. Taryfa na okres od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r. obowiązywała (na podstawie art. 24 ust. 8 uzw., tj. bez uchwały Rady Miejskiej w Łławie) przez jeden rok. Na wniosek Spółki (pismo z dnia 21.10.2015 r.) została ona przedłużona na okres od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r. uchwałą Nr XVII/141/15 Rady Miejskiej w Łławie z dnia 30.11.2015 r. W uzasadnieniu wniosku o przedłużenie taryfy Spółka przedstawiła dodatkowo załącznik nr 1 zawierający prognozę niezbędnych przychodów w okresie od 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r. Z danych ujętych w tym załączniku wynikało, że przychody uzyskane z tytułu świadczonych usług pokrywają w całości koszty, które powstaną w okresie przedłużenia obowiązywania dotychczasowych taryf. W okresie od 01.01.2015 r. do 31.12.2016 r. (przez dwa lata) obowiązywała ta sama taryfa.

4.17. W związku z tym, że niezbędne przychody będące podstawą ustalania cen nie zawierają – w całym okresie objętym analizą – należności nieregularnych, badanie należności z tytułu opłat za wodę oraz sposobu i zasad ich windykacji ma wyłącznie znaczenie z punktu widzenia właściwego stosowania obowiązujących przepisów i wewnętrznych regulacji przedsiębiorstwa w tym zakresie.

Zgodnie z załącznikiem Nr 1 do zarządzenia Nr 11/A/2009 Prezesa Zarządu Łławskich Wodociągów z dnia 01.02.2009 r. w sprawie ustalania dokumentacji przyjętych zasad polityki rachunkowości, rozrachunki i rozszczenia są księgowane w Zespole 2 (wykaz kont 201).

W badanym okresie:

- ze spłatą należności za dostarczoną wodę zalegało: 765 odbiorców na koniec 2015 r., 820 na koniec 2016 r. i 770 w I kw. 2017 r.,
- należności wymagalne wyniosły: 319.161,55 zł w 2015 r., 348.372,58 zł w 2016 r. i 284.926,83 zł w I kw. 2017 r. (nie wystąpiły należności przedawnione),
- podjęto działania w stosunku do: 606 odbiorców zalegających ze spłatami w 2015 r. w kwocie łącznej 257.221,43 zł, 344 ze spłatami w 2016 r. (zaległości w kwocie 106.484,91 zł) i 304 w I kw. 2017 r. zalegających ze spłatą 132.499,99 zł (dotyczyło to odbiorców, którzy nie uregulowali należności za wodę i ścieki do dnia wystawienia wezwania do zapłaty),
- wyegzekwowano należności w kwocie: 256.676,70 zł (z 2015 r.), 98.136,16 zł (z 2016 r.) i 95.266,50 zł (z I kw. 2017 r.).

4.18. W latach 2014-2016 Łławskie Wodociągi zrealizowały następujące inwestycje w zakresie modernizacji i budowy urządzeń wodociągowych:

- montaż falowników na pompach II° (regulacja ciśnienia wody w sieci),
- zainstalowanie systemu monitoringu sieci wodociągowej,
- budowa nowych odcinków sieci wodociągowej.

Inwestycje te miały na celu zwiększenie pewności dostawy wody do odbiorców na całym terenie objętym zasięgiem sieci oraz zmniejszenie ilości oraz czasu trwania awarii (całodobowy monitoring).

(dowód: akta kontroli str. 249-269)

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

1. Wprawdzie Spółka nie kupuje wody od innych podmiotów i z tego też względu nie zawierała we wnioskach taryfowych informacji o ilości i cenie zakupionej wody (wymagane § 19 ust. 3pkt 3 rtwr), to jednak zdaniem NIK wskazanym byłoby informację taką każdorazowo w nich zawrzeć.
2. Zdaniem NIK, biorąc pod uwagę zróżnicowanie opłat za korzystanie ze środowiska w zależności od przeznaczenia wody i liczbę odbiorców wykorzystujących tę wodę dla różnych celów, wskazanym byłoby rozważenie wprowadzenia taryfy niejednolitej, w której wyróżnionoby taryfowe grupy ze względu na koszty środowiska. Przeprowadzona przez biegłego, na potrzeby kontroli NIK, symulacyjna analiza wykazała bowiem, że korzyści wynikające z takiego podziału mogłyby być rzędu 75 zł/rok dla rodziny 4-osobowej zużywającej średnio 4m³/m-c wody.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁸, wnosi o:

1. Dokonywanie oceny przydatności wody do spożycia każdorazowo po wystąpieniu okoliczności mogących spowodować zmianę jej jakości, a zwłaszcza w wyniku awarii na sieci wodociągowej oraz informowanie PPIS i Burmistrza miasta ławy o zaplanowanych i podjętych działaniach w celu wyeliminowania tych awarii.
2. Przeprowadzanie wymaganych kontroli okresowych stanu technicznego urządzeń wodociagowych wykorzystywanych do zbiorowego zaopatrzenia w wodę.
3. Wywiązywanie się z określonego w pozwoleniu wodnoprawnym obowiązku przeprowadzania pomiarów lustra wody w studniach.
4. Rzetelne analizowanie, na potrzeby wieloletnich planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych, niezbędnego do podjęcia przez Spółkę zakresu zadań inwestycyjnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

³⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia 28 lipca 2017 r.

Kontroler
Janusz Dobek
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie
Dyrektor
Z up. Piotr Górny
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
Podpis